

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC/BBLBAC

Høst 2022

Forfatter(e): Sander Fossen & Jakob Andreas Grimstad

Kandidatnummer(e): 5026 & 5088

Tittel: Barnehagelærerens muligheter og utfordringer med risikofylt lek

Fag: NHB-Fysisk Fostring

Hoved begreper i oppgaven : Risikolek, risikofylt lek, risikomestring, risikovurdering, subjektiv og objektiv risiko, affordance, motorikk, mestring og risikomestring, utfordringspedagogikk, unngå-skade-etikk

Stavanger

30.12.2022
dato/år

Barnehagelærerens muligheter og utfordringer med risikofylt lek

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
Forord	3
Sammendrag	3
1. Innledning	4
1.1. Problemstilling	4
2. Teori	5
2.1. Risikolek	5
2.1.1. Subjektiv og objektiv risiko	6
2.2. Motorikk	7
2.2.1. Affordances	7
2.3. Utfordringspedagogikk	7
2.4. Mestring og Risikomestring	8
3. Metode	9
3.1. Valg av metode	9
3.2. Valg av informanter	9
3.3. Gjennomføring av metode	10
3.4. Feilkilder	10
3.5. Forskningsetikk	11
4. Analyse	11
5. Resultat	12
5.1. Informant A	12
5.2. Informant B	16
5.3. Informant C	18
6. Drøfting	22
6.1. Muligheter	22
6.1.1. Personlig erfaring	23
6.1.2. Utfordringspedagogikk	23
6.2. Utfordringer	24

6.2.1.	Personalets grenser og holdninger	25
6.2.2.	Skjerming	26
6.2.3.	Yrkeserfaring	27
7.	Avslutning	27
8.	Litteraturliste	29
	Vedlegg	30
	Intervjuguide (Vedlegg 1)	30
	Samtykkeskjema (Vedlegg 2)	32

Forord

Dette studiet har vært en spennende opplevelse hvor vi har lært mye både teoretisk og om oss selv. Gjennom praksis, oppgaver og arbeidskrav har vi også fått erfaringer som vil styrke vår kompetanse som fremtidige pedagoger.

Vi vil gjerne takke alle våre informanter for et godt samarbeid, entusiasme og interessante svar. De har også hjulpet oss til å forme egne refleksjoner over data vi samlet inn. Vi ønsker også å gi en stor takk til vår veileder Ingunn Berrefjord Uglestad for å ha veiledet og hjulpet oss gjennom denne prosessen.

Sammendrag

Målet med denne oppgaven er at vi skal undersøke hvilke typer muligheter og utfordringer personalet i barnehager erfarer i forhold til risikofylt lek. Den risikofylte leken er en viktig del av barnehagehverdagen og i nyere tid har det blitt mer vanlig at barn skjermes fra denne type lek. Vi har valgt å referere til diverse teori vi mener er relevant for dette temaet, som hva risikofylt lek er, hva risikolek tilbyr barna og hvorfor risikolek er et viktig tema i barnehagen. Vi har valgt å ta i bruk kvalitative metode med kvalitative intervjuer. Dette førte til at vi fant ut at informantene våre hadde en sunn utfordringspedagogisk tilnærming, men at det var forskjeller knyttet til erfaringen deres i yrket. Disse funnene har gjort at vi tolker det som at personalets erfaringer og holdninger er med på å påvirke mulighetene for risikolek, men det er også med på å skape utfordringer. Ut ifra disse funnene vil vi drøfte

muligheter, utfordringer, erfaringer og mulige løsninger vi tenker kunne være relevante i forhold til funnene vi har og dataen vi har samlet inn.

1. Innledning

Temaet risikofylt lek har opptatt oss fra vi selv var barn, en interesse som har blitt forsterket i løpet av vår tid i barnehagelærerstudiet, og etterhvert som vi har fått erfaring fra praksis. Vi husker selv da vi var ute og klatret i trær, lekte i skog og mark, tente bål, og lekte uten oppsyn fra de voksne, enten dette var personell i barnehage, skole eller foreldre og familie. Vi har kjent på konsekvensene av å falle og slå oss litt når vi utforsker forskjellige områder og leker. Dette har bidratt til å inspirere oss og vurdere denne type lek i et pedagogisk perspektiv for å undersøke hvordan det kan være mulig å forbedre denne praksisen.

1.1. Problemstilling

I praksis har vi erfart at når barna går ut for å leke og utforske nærmiljøet, oppstår det situasjoner der de ofte kan skade seg fordi de er med i en lek hvor det er risiko for fysisk skade. Vi har erfart at barnehagepersonalet både kan reagere med å stanse aktiviteten, men også i andre tilfeller la barna utforske sine grenser i disse type leker. Derfor ønsker vi å undersøke hvilke muligheter og utfordringer barnehagelærere erfarer i forhold til risikofylt lek, og hvordan barnehagehverdagen ser ut i forhold til barnas risikolek og personalets tilrettelegging av dette.

Problemstillingen vår er derfor følgende: *«Hvilke muligheter og utfordringer erfarer personalet i forhold til risikofylt lek?»*

2. Teori

2.1. Risikolek

I rammeplanen står det at: «Barnehagen skal bidra til at barna opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer.» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9 -Kropp, bevegelse, mat og helse).

Ellen Beate Sandseter har forsket mye på risikofylt lek og definerer det som «En lek hvor barn har muligheten til å teste grenser og utforske risiko, der det er en mulighet for fysisk skade» (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 27). Risikofylt lek oppstår som regel utendørs der barna står fritt til å organisere for leker selv (Sandseter & Kennair, 2011). Her vil uteområdet i barnehagen avgjøre hvilken type risikolek barna setter i gang.

Sandseter har kategorisert risikolek i 6 forskjellige kategorier (Sandseter, 2007):

Lek med stor høyde: Klatre i trær, klatre på steiner, klatrestativ, osv.

Lek med stor fart: Sykling, stiv heks, sisten, aking, osv.

Lek med farlige redskaper: Spikking, kutte grønnsaker, fekting med pinner, osv.

Lek nær farlige elementer: Lek ved vann, ved bål, nær klipper og bratte bakker, nær trafikk, osv.

Lek som innebærer kamp (boltrelek): Lekeslåsning, bryting, osv.

Lek hvor barna kan forsvinne eller gå seg bort: Lek ute i naturen, gjemmeleken utenfor barnehagens områder, lek uten oppsyn fra voksne, osv.

Rasmus Kleppe som har forsket mye omkring de yngste barnas risikolek, sier at: «Barna oppsøker risikolek fordi de har lyst, det er gøy og de får en spenningsfølelse» (Sando, O. J., Kleppe, R & Sandseter, E. B. H. 2021). Han har også observert at yngre barn eller barn som ikke tør å oppsøke forskjellige typer risikolek ofte finner det underholdende og lærerikt å observere andre barn i risikolek. Dette kaller han for *vikarierende* eller *overført* risiko (Kleppe, R. 2018). Han har også sett at småbarn ofte har leker der de løper inn i

vegger, objekter eller hverandre, han kaller denne type lek for *lek med sammenstøt*. På bakgrunn av dette har han lagt til 2 nye kategorier av risikofylt lek som da primært angår de yngste barna alder 1-3 år (Kleppe et al, 2017, s. 11):

Vikarierende/overført risiko.

Lek med sammenstøt.

Andre har angitt at risikolek eller risikofylt lek er med på å utvikle barnas forståelse av risiko (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 29-30).

Risikovurdering som begrep er derfor meget viktig, siden det er spesielt dette barna får erfaring i og lærer seg gjennom risikolek (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 29-30). Vi som voksne må også vurdere om barnets risikolek er farlig eller ikke. Dette gjør vi slik at i tilfeller der det ikke er en reell risiko for at barnet er i fare, kan det utforske og utvikle sin egen form for risikovurdering.

2.1.1. Subjektiv og objektiv risiko

For at vi senere skal kunne drøfte og reflektere rundt risikolek må vi først gjøre rede for subjektiv og objektiv risiko.

Den *subjektive risikoen* kan vi se på som vår egen eller individets oppfatning av risiko. For barn vil dette være når barnet har tro på sin egen kompetanse, uavhengig om det er fare for mindre skader eller store skader med fare for liv og død. Det er barnets egen ferdighet og opplevelse av her-og-nå situasjoner som utgjør den subjektive risikoen (Sandseter, 2010).

Den *objektive risikoen* derimot handler om den faktiske faren for at det kan oppstå en skade. Objektiv risiko gjelder for alle, og det er vanligvis oss som ansatte i barnehager som vil gjøre vurderingen av denne type risiko (Sandseter, 2010). Hvis for eksempel barna skal klatre i trær, vil det alltid være en fare for at barnet kan falle ned. Vi vil imidlertid vurdere denne type risiko basert på barnets egenskaper. Vi kan derfor tillate et barn å klatre fordi dets større erfaring medfører at risikoen er lav, men vil stanse et annet barn fordi dette barnets mindre erfaring innebærer at risikoen er høy eller høyere.

2.2. Motorikk

Motorikk beskriver flere funksjoner og prosesser som påvirker kontroll og styring av bevegelse og fysisk aktivitet (Moser, 2017, s. 132).

Risikolek er en form for lek som veldig ofte er knyttet til kroppslig og fysisk aktivitet. Studier viser at det er en klar sammenheng mellom risikofylt lek og nivået av fysisk aktivitet. Når barn søker spenning gjennom kroppslige utfordringer, er dette en viktig påvirkning i barnas fysiske og motoriske utvikling. Forskning viser at barn som leker i naturen får bedre koordinasjon og motorisk kompetanse enn barn som leker mest på lekeplasser (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 51)

2.2.1. Affordances

Teorien om affordances handler om hvilke muligheter de ulike elementene i landskapet tilbyr oss (Gibson, 2014). I vår kontekst handler dette om hvilke muligheter barna ser i forhold til lek og aktiviteter ute i naturen og i barnehagen. Barna vil oppfatte elementer i landskapet som muligheter for lek og aktiviteter.

2.3. Utfordringspedagogikk

Utfordringspedagogikk går ut på at vi må gi våre barn mulighet til å møte utfordringer, oppleve usikkerhet og frykt, ta egne beslutninger og til å bli kjent med seg selv og sine omgivelser (Sandseter et al, 2017, s. 58).

De siste tiårene har det blitt vanligere å fokusere på å beskytte og redusere risiko. Vi kaller dette for *unngå-skade-etikk* (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 86). Dette har medført at risikolek i dag er mer truet fordi man ofte velger å redusere mulighetene for slik aktivitet ved å hogge ned trær i barnehager og, bytte ut lekeapparater som har ført til skader. I tillegg har man, mindre bruk av farlige redskaper, slutter å gjøre opp bål på tur og tar ikke barna med for å bade, for å nevne noen faktorer. Vi som personale griper også fortene inn i dag når barna utforsker verden gjennom risikofylt lek. En reduisering av mulighetene barna har til risikofylt lek og utforsking av risiko bidrar til en negativ innflytelse på barnas motoriske og mentale utvikling (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 86-88). Her oppstår det et paradoks, hvor denne skjermingen eller beskyttelsen av barna igjen er med på å skape

risiko for skade ved at barna kan utvikle dårligere motorikk og kan få en redusert mental utvikling (Sandseter og Kvalnes, 2021, s. 88).

Utfordringspedagogikkens rolle i forhold til risikolek blir derfor at den kan bidra til en mer presis forståelse av risiko (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 88). Det er viktig å være klar over at å la barna ta en risiko ikke alltid handler om å være uforsiktig eller ubetenksom. Når barn blir i stand til å oppleve risikosituasjoner, får de vesentlig erfaring i hvordan de skal håndtere risikoen på en god måte. Vi som ansatte i barnehage eller familie må la barna nærme seg risiko slik at vi ikke frarøver dem viktig lærdom og utvikling (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 56-58).

2.4. Mestring og Risikomestring

Risikohåndtering innebærer å vurdere sannsynligheten for fiasko eller suksess ut fra våre kunnskaper eller erfaringer i hver enkelt situasjon tilknyttet våre egne ferdigheter. Det er når barna møter utfordringer og en grad av fare de lærer å vurdere risiko, og gjør reelle vurderinger om sannsynligheten for om utfallet til situasjonen er fiasko eller suksess (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 56). Når barna opplever mestring i utfordrende aktiviteter eller situasjoner som de synes er skumle, er det med på å forbedre barnets tro på egen kompetanse og ferdigheter. Dette gjør barna oppmerksomme på at de kan løse utfordrende situasjoner som i utgangspunktet kan virke vanskelige å håndtere. Slike erfaringer styrker barnas selvoppfatning og selvtillit (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 48).

I et evolusjonsteoretisk perspektiv vil risikomestring være sentralt for å undersøke risiko og spenning, og for å kunne klare å håndtere og mestre farer i alle stadier av livet. Etterhvert som barna utfordrer seg selv og prøver å finne grensen for hva de mestrer og tør, ligger det potensiell læring og erfaring om hva som er trygt eller ikke. Gjennom denne utforskningen kan de lære å mestre disse situasjonene slik at de unngår alvorlige skader. Noen eksempler på hva barna kan lære er at tynne greiner kan gi etter eller knekke, at steiner kan klatres på eller hoppes på men også at de kan være glatte (Sandseter et al, 2017, s. 58 - 59).

3. Metode

Vi har valgt kvalitativt forskningsintervju som metode i denne oppgaven. Vi skal redegjøre for hvorfor vi valgte å bruke denne metoden og gjøre oss bevisst om valgene vi har tatt. Vi vil også forklare hvorfor vi mener kvalitative forskningsintervjuer er best egnet til å kunne besvare problemstillingen vår og, vi vil vurdere eventuelle feilkilder som kan påvirke denne type metode.

3.1. Valg av metode

Valget av metode for oppgaven vår ble først og fremst basert på at vi skriver en empirisk oppgave. Empirisk forskning består av å samle inn data om virkeligheten man forsker på (Christoffersen & Johannessen s. 21). Ved å gjøre dette ender du opp med data i fysisk form.

Vi måtte derfor ta stilling til om vi skulle samle inn data ved kvantitativ eller kvalitativ metode. Den kvantitative metoden gir oss data i form av målbare enheter, mens den kvalitative metoden har til hensikt å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2021, s. 54). Ved å analysere problemstillingen og gjennom samtale med medstudenter og professorer/veiledere på studiet, ble det åpenbart at det var mest hensiktsmessig for vår oppgave å benytte kvalitative intervjuer.

Kvalitativt intervju som metode handler om å forsøke og forstå verden sett fra intervjupersonens side. Dette skjer primært gjennom et intervjutema som opptar dem begge. Her handler samtalen om å utveksle synspunkter om temaet og å skape mening og forståelse, som da blir til kunnskap (Dalland, 2021, s. 68). Her vil vi undersøke hvilken tilnærming barnehagelærerne vi skal intervjuer har til risikolek, og hvilke muligheter og utfordringer de erfarer i forhold til dette i barnehagehverdagen.

3.2. Valg av informanter

Når vi skulle velge informanter for oppgaven var vi ikke spesielt opptatt av hvem vi fikk som informant. Planen vår var å intervjuer 3 barnehagelærere. Vi tok kontakt med mange

barnehager i nærområdet for å høre om de var villige til å delta. Vi fikk en del avslag på intervjuene på grunn av personlige årsaker og mye fravær i barnehagene.

Vi fikk positivt svar fra 3 barnehagelærere som var interesserte i å delta, og disse ble intervjuet i løpet av kort tid etter at de ga positiv respons. Vi endte til slutt opp med å gjøre et intervju med 1 barnehagelærer i 3 forskjellige barnehager.

3.3. Gjennomføring av metode

Gjennomføringen av kvalitative intervjuer startet med at vi utarbeidet spørsmål som vi mente var relevante for problemstillingen og ga oss mulighet til å kunne svare på den. Vi laget i første omgang spørsmål som unngikk ja-nei svar. Under veiledning fikk imidlertid vi tilbakemelding om at spørsmålene våre var satt opp på en ugunstig måte som ofte gjorde at vi antok at informant hadde hatt disse erfaringene eller mulighetene. Derfor valgte vi å legge til noen ja-nei spørsmål og utarbeidet i tillegg oppfølgingsspørsmål der hvor vi ønsket en utdyping (vedlegg 1).

Ved å gjøre det på denne måten ble det en mye mer naturlig flyt i intervjuene, og dette ga oss mulighet til å stille oppfølgende spørsmål. Siden vi er to personer som skriver oppgaven, var en ansvarlig for å holde intervjuet, mens den andre var ansvarlig for å transkribere det som ble sagt av informant.

3.4. Feilkilder

Feilkilder i kvalitative intervjuer er primært omstendigheter eller forhold som gjør at data vi samler inn fra intervjuene vil være mindre pålitelige eller feil. Dette medfører at vi må være kritiske til data vi har samlet inn, og kritiske til hvordan vi har samlet inn data og eventuelt bearbeidet den (Dalland, 2021, s. 57).

Vi ga informantene et samtykkeskjema (vedlegg 2) som beskrev i hovedtrekk hva oppgaven vår handler om og hvilke tematikk vi ønsker å intervju dem om. Dette gjorde vi uten å oppgi detaljer, fordi informantene ikke skulle kunne formulere svar til spørsmålene som de tror vi mener er riktig. Samtykkeskjemaet vi hadde forberedt til intervjuet handlet om tematikken vi hadde vist dem, men det var først og fremst da vi møtte informantene at de fikk spørsmålene presentert å høre hva vi faktisk ville spørre dem om. Dette gjorde vi

fordi vi ønsket at informantene skulle tenke seg om i her-og-nå situasjonen og svare ut ifra erfaring og egne tanker om tematikken uten å være forutinntatt.

Det er også viktig å presisere at en av de største feilkildene kan være oss som intervjuer på grunn av mangel på erfaring. Manglende erfaring kan føre til dårlig intervju kvalitet og risiko for at vi feiltolker det informantene sier.

3.5. Forskningsetikk

I denne oppgaven er det viktig forskningsetisk å holde informanter anonyme og at all form for informasjon blir anonymisert. Som forskere må vi sikre at navn og personlige detaljer ikke kommer frem, og at informasjon ikke kan føres tilbake til enkeltpersoner. Vi skal informere informantene at deres deltakelse i undersøkelsen er frivillig, og at de kan trekke seg når som helst uten noen form for konsekvenser.

Vi må også passe på at informantene ikke settes i et dårlig lys når vi intervjuer eller omtaler dem. Vi gjør ikke intervjuene for å kritisere feil eller holdninger hos informantene, men fordi vi ønsker å høre deres synspunkter og erfaringer knyttet til tema.

I samtykkeskjemaet (vedlegg 2) ligger all informasjonen om hva det vil si å delta i vår oppgave som informant. For å ivareta anonymiteten til informantene har vi valgt å kalle dem informant A, B og C.

4. Analyse

I renskrivings-prosessen gikk vi igjennom svarene på de individuelle spørsmålene for å samle inn dataen så presist som mulig. Mye av analysearbeidet gikk ut på å omformulere og presisere meninger eller refleksjoner informantene ga oss. I noen tilfeller tok vi også i bruk sitater som gjorde inntrykk på oss under selve intervjuet eller i renskrivningen etterpå. Vi organiserte dataen ved å lage overskrifter som kunne representere hvilke tema data handlet om. Noen av overskriftene vi la til er ikke strukturert likt fordi svarene vi fikk på spørsmålene var forskjellige. Gjennom denne prosessen fant vi mange interessante forskjeller og likheter vi kunne reflektere over. Mange av disse refleksjonene har blitt utgangspunkt for drøftingsdelen vår.

5. Resultat

Før vi presenterer resultatene vi fikk av intervjuene, skal vi raskt beskrive informantene ved å redegjøre hvor lenge de har jobbet som barnehagelærer og hvilken type avdeling de arbeider på. Alle informantene er pedagogiske ledere på avdeling i barnehagen der de jobber.

Informant A har mindre enn 5 år erfaring som barnehagelærer og jobber på storbarnsavdeling alder 3-6 år.

Informant B har også mindre enn 5 år erfaring som barnehagelærer og jobber på småbarnsavdeling alder 0-3 år.

Informant C har mer enn 10 år erfaring som barnehagelærer og jobber på storbarnsavdeling alder 3-6 år.

5.1. Informant A

Risikolek og risiko

Informant A mener at risikolek er lek som innebærer en fare for å skade seg. Han forklarer at med dette mener han mindre skader som ikke gjelder liv eller død. Han sier at en brukket arm eller et brukket bein er noe som kan skje, men at det ikke er verre enn å gå med gips noen uker. «Jeg synes det er viktig at de får utfordre seg selv i leken de ønsker, ikke skjerme dem.»

Informant A mener at risiko er kontrollert fare i forhold til aktiviteten. «Hvis noe er farlig, så er det farlig, hvis noe er risiko så er det mer et utfall eller konsekvens ikke noe du skal frykte.»

Informant A forteller at han er svært interessert i risikolek, og at det er mye risikolek i hverdagen. Han sier at barnehagen ikke legger til rette for lek som innebærer risiko, men hvis det gjøres er det tilfeldig. Informant A mener barna velger selv hvilken form for risikolek de ønsker å holde på med. Det han har erfart er at barna velger å klatre i trær, løpe rundt og herje, bryte og lekesloss. Han forklarer at personalet kan tilrettelegge for bruk av bål. Informant A forteller at risikolek ofte blir satt i gang av guttegjenger med høyt

energinivå. Han nevner også at det er som regel personlighetsbasert på hvem som initierer risikoleken. «Veldig ofte er det gutter som har flammen for å drive med risikolek, det er ofte de som utfolder seg mest og er flinkest fysisk.» Han har erfart at jentene er mer forsiktige og dermed får mindre erfaring med risikolek. Han sier at jentene ofte har egne trygge rammer de forholder seg til, selv om de ikke får samme type lek eller erfaring. «De som har kommet lenger på det grovmotoriske har et bedre grunnlag for å drive med leken. Det er en sammenheng mellom de som klatrer mest i trærne, det er ofte dem som har mest erfaring med risikolek og motorikk.»

Tilnærming til risikofylt lek

Informant A sier at han har en veldig positiv tilnærming til risikofylt lek. «Jeg tenker at risikoleken er bra, men tenker også at det er veldig enkelt å si at du tenker positivt om risikolek, men at det er vanskelig å ha den tilnærmingen når du er i hverdagen». Han mener at man kan spørre hvem som helst om de synes risikolek er bra, og de vil svare ja. «Det er ikke sikkert at det er det samme i praksis».

Skader og eksempler

Informant A nevner et eksempel som involverer et barn. Han forteller om et energisk barn som hopper og spretter i sofaen. Dette var en påkledningssituasjon hvor de brukte «trip trap plate» for å kle på barna og for å unngå å skade ryggen. Barnet herjet og danset når det fikk hjelp. Barnet falt og slo tannen gjennom leppen sin. Foreldrene ble kontaktet, og var på vei til barnehagen. Ti minutter senere er barnet tilbake og leker. Han har blod rennende nedover skjorten sin. En annen situasjon var når barna var på svømming sammen med informant A. Et av barna hadde blod dryppende fra haken. Barnet visste ikke hvordan han hadde skadet seg, men hadde fått skikkelig kutt. Han måtte sy 4 – 5 sting.

«Reaksjonene barna får er en respons fra oss voksne, hvordan du møter barnet gir de en respons. Hvis du løper bort til et barn som har slått seg og reagerer på en stresset eller opphisset måte, får barnet kanskje et inntrykk av at de har gjort noe galt, eller skadet seg mer enn de tror. Dette kan utgjøre at barnet kan bli skremt og begynner å gråte, selv om det ikke var noen skade og barnet er helt ok. Vi skal ikke være redde for å gi de sjanse til å uttrykke seg selv. Hvis et barn har det vondt så får vi vite dette veldig raskt, hvis ikke så får vi som regel ikke høre noen ting.»

Utfordringer og løsninger

Informant A mener at en av utfordringene er innelek. «Det er vanskelig å ha 60 unger som løper rundt og hopper på hinderløype og sofa. Det kan være viktig å sette grenser inne på hva som er greit eller ikke med tanke på volum og energi.» I uteleken har det mer å si hvilke voksne som er i situasjonen det gjelder. Da kan det ha vært lurt å diskutere risikolek og holdningene blant personalet. Han sier at i denne barnehagen er risikoleken som oftest initiert av barna selv, og da er det personalets involvering som legger til rette for hva de tillater at barna holder på med.

I denne barnehagen etablerer de grenser på husmøter. Informant A sier det er her de diskuterer hvor høyt oppe i treet barna får lov å klatre. Dette er et samarbeid mellom personalet og foreldre. «Her deler vi forskjellige tanker, det som ofte skjer er at det blir mest fokus på de barna som har ekstra behov for sikkerhet.» Informant A mener at det er utfordrende å diskutere sikkerhet. Informant A sin erfaring tilsier at kvinner har en annen tilnærming til risiko enn det menn har blant de ansatte. Han sier at dette kan også være knyttet til holdningene og hvorfor de er forskjellige. Informant A sier han ikke har hatt noen utfordringer med foreldre enda. «Med foreldre så har jeg ikke så mye erfaring, men foreldregruppen jeg har nå har ikke hatt noen problemer og stolt på oss med lekene. Viktig at du kan backe hva du holder på med, med teoribasert kunnskap. Hvorfor holder vi på med dette, hvorfor er det greit, beste for barnet.» Han sier også at det er viktig med god dialog med de andre pedagogene, og å stille spørsmål om hva andre mener eller tenker om situasjonen. «Vanskelig med lekeslossing, siden slåssing og slåing ikke er greit, men hva er greit da? Først og fremst dytting, slåing, kloring, riving i håret osv, ikke er lov. Så lenge det ikke er vondt så er det ofte greit.» Han forklarer at personalet skal kjenne barna, og vite om barna har en sunn eller usunn tilnærming til en slik type lek. Han mener at da blir det lettere for barna og personalet å forholde seg til leken. «Det er også viktig at begge parter er med på leken», forklarer han.

Balanse mellom risiko og sikkerhet

Informant A sier at individuelle meninger og erfaringer er med på å etablere en balanse mellom risiko og sikkerhet. «Vi unngår risiko som kan gi livslange skader, død eller andre alvorlige konsekvenser.» Han mener at ansvaret er betryggende, altså nå er det pedleder

som har hovedansvar, og synes det er bra fordi da kan han bruke det på en måte, hvor de andre må respektere grensene og reglene han setter.

Muligheter for risikolek

Informant A sier at han er fornøyd med mulighetene tilgjengelige i egen barnehage. Han synes de har gode klatremuligheter. Barnehagen og nærområdet har variert terreng. Vi har en skog som er i nærheten, som gir mange muligheter. Han sier også at de har tilgang til en fin bål plass. Det er tilbud om svømming til de eldste, de har også tilgang på en gymsal og alt utstyret som følger med. «Alt i alt, synes jeg vi har mange gode muligheter for organiserte aktiviteter og ute i det daglige.»

Informant A mener vinteren er en spennende årstid for barna. Det er mange muligheter og snøballene flyr. Han sier at det er litt blandede følelser når det kommer til snøballer og hva de inneholder. Han forteller at de setter opp blinker og fri soner hvor det er mindre sjanser for at snøballene inneholder småstein. Informant A sier at de også har en fin bakke til å ake i, hvor de kan redusere risikoen med å sette opp gjerde eller dekk. Han forteller at på sommeren har de mye fokus på lek med vann. «Da setter vi frem baljer med vann, og gir barna kopper, glass og litermål, båter og kvister slik at de kan leke med vann, det er jo risiko med vann.» Han mener også at det finnes leker som innebærer risiko som barna driver med året rundt, som for eksempel bryting/lekeslås, klatring og gjemme seg/stikke av. «Viktig at de får variasjon, slik at de kan se frem til forskjellige årstider for forskjellige erfaringer.»

Tilrettelegging og grenser

Informant A sier at de tilrettelegger for risikolek med svømming for de eldste barna, og at de har muligheten til å bruke en gymsal 2 ganger i uken. Han forteller at risikolek er noe barna initierer selv mesteparten av tiden, og at han ikke nødvendigvis har en aktivitet fordi det er risiko, men at det er et pluss hvis det gjør det. Han sier at de ikke har snakket om personlige grenser med personalet, og at det er vanskelig å gjennomføre på grunn av alt som foregår i en barnehagehverdag. Derfor blir det nedprioritert. «Voksnes rolle, der tenker jeg at alle har et ansvar om å gå inn i seg selv og tenke over grensene de setter, om det er for seg selv eller om det er for barnas beste.» Han sier at barna får lov til å klatre i trærne så høyt de ønsker hvis en voksen er til stede. «Tenker at det er situasjonsavhengig,

du kan gå lenger hvis en voksen er der og følger med i forhold til en lek som foregår bak svingen, med for eksempel tre, hvis noen står under treet og følger med, så kan de klatre så høyt de ønsker. Dersom folk ikke følger med eller ikke er med, så kanskje ikke barnet burde klatre så sykt høyt, de skal få gjøre hva de vil for det meste så lenge det er forsvarlig.»

5.2. Informant B

Tilnærming til risikofylt lek

Informant B har en positiv tilnærming til risikofylt lek. Hun mener at det viktigste med risikolek er at barna skal få lov å utfolde seg og lære av å tørre å prøve og feile. Med bakgrunn i dette vil barna oppleve mestring og utvikle sin erfaring med risikolek og risikovurdering. Hun mener at vi ikke skal oppdra barna, men skal lære barna å ta egne valg og mestre risiko. Hun er pedagog på småbarnsavdeling og ser derfor mest risikolek knyttet til de aller minste. De tenker ikke så mye på den reelle risikoen slik som oss, fordi vi vet jo hva som skjer hvis 2 barn sykler mot hverandre og krasjer, men dersom de klarer å stanse eller av-veie risikoen, kan det være en form for mestring.

Skader og eksempler

Informant B ser hvordan ustabilitet hos de minste bidrar til risikolek der de ofte løper rundt og ikke klarer å stoppe eller snubler og krasjer på gulvet, i vegger og i hverandre. Hun har også lagt merke til hvordan de eldre barnas risikolek kan føre de mindre barna i risiko, som for eksempel når de sykler eller løper ute og kan krasje og kolliderer med de mindre barna. Her kunne man gjøre et forebyggende tiltak: når de minste barna var ute så fikk ikke de eldre barna lov å sykle.

Utfordringer og løsninger

Informant B har ikke hatt så mange utfordringer i forhold til barnas risikolek, men hun mener en av de største utfordringene er at mange av de eldre ansatte i barnehagen ofte stopper risikolek. Hun har ikke tatt dette opp eller diskutert risikolek med de andre ansatte i barnehagen. Her er det verdt å nevne at det kun var kvinnelige arbeidere i denne barnehagen. Dette er en barnehage som er multikulturell, hvor over 50% av barna har en

annen kulturell bakgrunn enn norsk. Det har derimot ikke vært noen form for utfordring i forhold til foreldrene med tanke på risikolek, men hun mener at det kan være motoriske utfordringer siden mange av de fremmedkulturelle foreldrene ikke går mye på tur og ofte kommer til barnehagen med barna i vogn. Hun sier at mange av barna ligger bakpå motorisk.

Hun syntes også en utfordring er måten personalet leker på sammen med barna, hun beskriver at de ansatte ofte sitter med en kopp kaffe, eller står med hendene i lommene og passer på barna. Hun mener ikke det er noe iboende negativt med dette, men syntes at de ansatte kanskje burde by mer på seg selv og stille som et positivt forbilde for barna. Hun sier at så lenge hun har jobbet i denne barnehagen har hun ikke sett noen av de andre voksne på toppen av klatrestativet, som hun knytter til at det ikke er så mye lek i dette området av barnehagen.

Muligheter for risikolek

Informant B mener mulighetene for risikolek i barnehagen er dårlig. Hun snakker da spesielt om uteområdet barnehagen har. Barnehagen har ingen trær, hinderløyper eller bakker hvor barna kan leke og utfolde seg. De har et klatrestativ og et bittelite naturområde hvor barna kan leke. Hun mener derimot at naturområdet utenfor barnehagen byr på mange muligheter for opplevelser og mulige risikoer. Dette kan være for eksempel når de går turer, så har de et vann i nærheten hvor det da kan være fare for at barna faller i vannet.

Informant B legger mest merke til et skifte i risiko i vintertiden. Her er det mange muligheter for risikolek som snøballkrig og aking. Hun hadde også sett en type lek hvor barna slikket på forskjellige frosne plasser, som frosset gress, sand og tre. Her begynte det å bevege seg mot risikofylt område fordi noen av barna eventuelt endte opp med å slikke på en lyktestolpe og frøs tungen sin fast.

Hun sier også at sommeren byr på risiko, men dette er da mer i form av tilrettelagte leker. Om sommeren er dette mer typiske vannleker, som vannbasseng der det er fare for at barn uten oppsyn kan drukne.

Tilrettelegging og grenser

Når informant B snakker om tilrettelegging av risikolek, er dette mer tilfeldig når hun legger til rette for forskjellige leker. Dette kan være når hun lager hinderløyper og liknende. Risiko blir et tilfeldig element som blir en del av de tilrettelagte lekene. Hun sier at hun ikke tenker på at nå skal vi legge til rette for en risikolek eller lek som innebærer risiko.

Hun sier at det ikke er så mye snakk om hvilke grenser personalet har i forhold til risikolek. Hun påpeker at dette er verdt å ta opp på møter, siden klargjøring av personalets grenser og å kunne diskutere dette vil være positivt. Det å gjøre rede for personalets grenser vil gi innsikt i hvilken type leker som kan være godt for barnas beste og hvilken type leker det kanskje hadde vært bedre å stoppe.

5.3. Informant C

Risikolek og risiko

Informant C sier at risiko kan være litt skummelt for noen, men det skal ikke være farlig. Han er opptatt av at barna skal få kjenne på spenning og utfordringer innenfor trygge rammer. «Jeg ønsker at barna skal få en variert hverdag. Det er ikke jeg som skal begrense dem. Hvis de vil klatre høyt skal de få lov til det så lenge det er sikkert. Hvis det ikke er sikkert, stopper jeg dem.»

Informant C mener det er veldig individuelt hva barnehageansatte tillater. Han sier at de fleste barna har en sperre for hva de klarer å gjøre motorisk eller hva de tørr. Det er også noen som ikke har sperrer, men disse barna kan personalet hjelpe til å begrense.

Informant C sier at risiko ikke nødvendigvis bare er hva barna holder på med, men også området de befinner seg i. Han mener også at personalets oppgave er å vurdere barnas individuelle ferdigheter og forutsetninger, og å tilpasse.

Han sier at han ser mest av risikoleken når barna er ute. Informant C forteller at for barna handler det om å tørre og utfordre seg selv når det er risiko for å kunne skade seg. Barna initierer risikolek i frileken. Han mener at når barna utfordrer seg selv blir de tøffere og da vil være i stand til å klare mer, og eventuelt hjelpe å pushe seg selv og andre. Han forteller også at han har sett mye risikofylt lek av både jenter og gutter. Alle barna skal få lov å være med. De har holdt på med kniv i det siste for at barna skal få den erfaringen. I slike

aktiviteter er rammene viktige. En av reglene er at barna alltid skal sitte når de spikker. Informant C sier at han ikke opplever forskjeller på barnas deltakelse i risikolek basert på kjønn, men heller på grunn motoriske forutsetninger eller frykt. Frykten er noe barna kan ha fått av påvirkning av foreldre hjemme for eksempel redd for høyder. Andre har ikke sperrer og da fortsetter leken til det går galt, slik at det ender med knall og fall. Han mener at hvis et barn har pushet seg for mye og går litt for langt på en plattform og faller ned, så skal ikke dette hindre barnet å få lov til å prøve på nytt. Han sier at de legger merke til hvem som er mye inne og hvem som er mye ute. Dette går også på miljø og personlighetsforskjeller. Derfor mener han at personalet må være kreative og støttende for barna ut fra hvilket nivå de er på, samtidig som de sørger for barnas trygghet og sikkerhet.

Tilnærming til risikolek

Informant C sier at han har en positiv tilnærming til risikolek, men ikke tenker så mye på det i hverdagen. Han er opptatt av at barna skal få forskjellige opplevelser. Barna husker jo veldig godt positive og negative erfaringer knyttet til risikofylt lek. De husker frykten eller spenningen av å øke farten på husken, eller når de har klatret høyt oppe i et tre. Han forklarer at han tenker at barna skal gjøre fysiske kroppslige aktiviteter, men ikke spesifikt på at nå skal barna ut å drive med risiko. Det er mer et element som befinner seg i hverdagen.

Utfordringer og løsninger

Informant C mener de har lite utfordringer knyttet til risikolek. Han forteller at de snakker om personlige grenser blant personalet og hjelper hverandre hvis de observerer at noen av de ansatte er i en ukomfortabel situasjon i forhold til deres personlige grense. Informant C forklarer at han ønsker å pushe seg selv lenger i forhold til sin grense enn han vil gjøre med resten av personalet. Han forteller at de splitter barna en god del slik at alle får prøve forskjellige leker, men også for at det skal være lettere for de ansatte å ha kontroll på sikkerhet og risiko for barna. Han mener at balansen mellom sikkerhet og risiko ofte handler om å være tett på barna. Han mener også at man burde ta i bruk de samme områdene ofte slik at barna kan bli kjent i området. Han forteller at hvis de går på tur et sted hvor han vurderer risikoen som for høy, er løsningen å ikke gå dit med barna. Han sier at han alltid er litt skeptisk når de drar til sjøen hvor det er en mulighet for at noen kan

drukne. Han sier at da kan det være viktig å ha en mening og begrense slik at det blir det blir trygge rammer. «Alle risikosituasjoner kan bli veldig begrenset, men det er også viktig å tenke over hvor stor den reelle risikoen er for at noe skjer.» Han mener også risikoen kan øke eller minke ut ifra hvor mange barn det er, og hvor mange voksne det er.

Muligheter for risikolek

Informant C sier at de har mange muligheter for å drive med risikofylt lek, blant annet skog og på sjø. Det er også trær i uteområdet i barnehagen som barna kan klatre i. Det er også muligheter for å lage bål eller å lage hinderløype i gymsalen. Han mener at mulighetene forandrer seg litt ut ifra hvilken årstid det er.

Det er lettest for barna når de ikke har så mye klær på seg. Han sier at sommeren er en god årstid å drive med risikolek. Det er lettere så lenge det ikke er kaldt, for da begrenser klærne til barna motorikken og mulighetene for risikolek.

Tilrettelegging og grenser

Informant C sier at han tilrettelegger for risikolek, men også at barna initierer til slik lek også. Han liker ikke å gå til flate kjedelige plasser, men tar heller barna med til skogen. Han tar ofte med barna til faste plasser. Han mener at da er barna ofte klare over mulighetene sine og hva de vil leke med når de kommer der. Han forteller at man ikke nødvendigvis bare trenger å tilrettelegge for aktiviteten, men miljøet er også en viktig del av tilretteleggingen.

Informant C sier at samtalene om personlige grenser skjer i situasjonene noen er ukomfortable i. Han sier at de setter grenser for barna når de drar den for langt, for eksempel klatrer veldig høyt oppi et tre. Han mener at personalet skal holde seg rolige og ikke vise til barna at de er redde. Han sier at dette er fordi barna blir påvirket av våre følelser og væremåte. Han mener at vi kan stoppe barna før noe skjer, og kommunisere med barna at selv om du ikke blir redd når du klatrer veldig høyt, så blir jeg redd. Barna er utrolig smarte, og de forstår ofte dette. Han sier at med de passive barna prøver han å motivere og støtte de slik at de tør å prøve. Vi må motivere barna og se hva de får til, og hva de ikke får til. Informant C forteller at vi ikke kan la barna sette seg i en situasjon der vi ikke kan hjelpe barnet. Han sier at å kjenne barna er en viktig del av tilpasningene han

gjør, da kan du også begrense de barna som må bli begrenset og gi mer frihet til de som trenger det.

Informant C mener at risikolek er viktig, men tenker på risikolek som et element innenfor allsidig lek. Derfor fokusere han på å gi barna varierte leke erfaringer og opplevelser.

«Barna skal få et bredt spekter, lære mye, være på forskjellige områder og utforske seg selv og verden rundt dem.»

Han mener at barna opplever mye mestring når de driver på med risikolek. Barna blir stolte av seg selv når de har stor fart på husken, eller når de klatrer opp og ned fra et tre.

«De elsker å mestre det.» Han mener at man trenger å gjøre vurderinger for barna fordi de ikke alltid klarer å vurdere egne ferdigheter eller risiko. «En 4 åring er ikke en 4 åring det kan være en 2 åring eller 6 åring basert på deres erfaring.»

Personlig erfaring med risikolek

Informant C sier at han ble eksponert for mye risikofylt lek når han var yngre. Dette var noe han fant veldig spennende å holde på med. Han var alltid mye ute og klatret i trær, spikket, ute i båt på sjøen. Han forklarer at når han var yngre klarte de seg mer selv enn det barna gjør nå. «Nå er det veldig mye oppfølging og skjerming for barna.» Han mener at det er mange ting som er farlige, men hvis barna ikke blir eksponert, eller får erfaring med disse tingene lærer de ikke hva som er farlig. «Barna lærer av konsekvenser.»

Boltrelek

Informant C mener at boltrelek er noe barna holder på med lenge, og trenger rammer og grenser. Han synes at fordelene med denne typen lek er at barna får muligheten til å kjenne på sin egen og de andre barnas styrke. Han mener også det er en form for lek som det er utfordrende å finne en balanse om hva som er greit og ikke. Han forteller at hvis man gir for mye lov til boltrelek så vil det signalisere til barna at vold er greit, og det er det ikke. Han sier at han ofte bruker seg selv til å kile barna, og la barna bruke krefter mot han. Dette er også en måte barna kan lære forskjell mellom lek og ikke lek. Han mener det er lett å se om barna koser seg med denne typen lek eller ikke, og da kan avgjøre om dette er noe de trenger å gjøre eller ikke. «Kan ofte avslutte denne type lek oftere enn annen type lek, fordi det ender jo så ofte at noen får vondt og skal ha hevn.»

6. Drøfting

Her skal vi vurdere resultatene vi har fått fra våre intervjuer, knytte dem til den teoretiske delen av oppgaven og drøfte og reflektere rundt denne informasjonen for å kunne besvare problemstillingen.

6.1. Muligheter

Informantene hadde forskjellige erfaringer knyttet til begrepet risikolek, og hvilke muligheter man har for å tilby dette i barnehagen. Derfor vil alle ha en egen forståelse av hva risikofylt lek innebærer, eller hva det bidrar til. Informant A mener at risikolek er lek som innebærer en fare for å skade seg. Han var opptatt av at barna skulle få prøve ut lek som innebar en risiko for skade, men ikke alvorlige eller livstruende skader. Derfor fokuserte han på at barna skulle få utfordre seg i lek som de selv ønsket, og at man prøver å unngå å skjerme barna fra situasjoner som innebærer risiko. Informant B var opptatt av at barna skulle få utfolde seg gjennom prøving og feiling i risikofylt lek. Informant C mente at risikolek kunne være skummelt for noen av barna, men at man burde tilrettelegge slik at det ikke skulle være farlig. Han vil gi barna spenning og utfordringer innenfor trygge rammer. Selv om informantene har forskjellige erfaringer, er holdningene de har veldig like. Alle tre legger fokus på å utfordre barna innenfor trygge rammer. For å kunne oppnå dette, er det viktig for pedagogene å kunne vurdere om barnas risikolek er farlig eller ikke gjennom en objektiv risikovurdering (Sandseter, 2010). Dette gjorde informantene ved å holde barna unna områder eller situasjoner hvor de følte risikoen for alvorlige skader var for høy. Selv om informantene benytter seg av risikovurdering for å ivareta barnas sikkerhet, kan vurderingene personalet gjør være forskjellige. Informant A sier at han setter grensen der han synes det er farlig. Det er viktig å være oppmerksom på at det informant A opplever som farlig kan andre synes er greit. Informant B kunne for eksempel mene at grensen burde blitt satt tidligere. Slike forskjeller i hva som kan anses som «farlig» kan muligens være påvirket av hvor mye erfaring vi selv har med å vurdere sannsynligheten for fiasko eller suksess i risikohåndtering (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 56).

6.1.1. Personlig erfaring

En annen faktor som kan ha påvirket mulighetene for å drive risikolek i de forskjellige barnehagene er informantenes personlige erfaring. Informant C hadde mange eksempler på personlig erfaring han hadde med risikolek når han var yngre. Han fortalte blant annet at han synes slik lek var veldig spennende, og likte å klatre i trær, spikke med kniv og dra ut med båten eller bade i sjøen. Dette var i motsetning til informant A og B, som ikke husket noen spesifikke erfaringer de hadde hatt selv knyttet til risikofylt lek. Dette er også en faktor som kan ha innvirket på hvilke muligheter informantene har sett. Selv om informant A også mente at de hadde mange muligheter, kan dette skyldes at han var spesielt interessert i risikolek. Siden informant C ble eksponert for mye risikolek i barndommen, kan det være det har påvirket ham til å være klar over flere områder, utstyr, aktiviteter og turer som kan gi barna muligheter til risikofylt lek innenfor deres kompetansenivå. Informant A og B kan ha begrenset personlig erfaring med denne typen lek, og det er derfor mulig at dette kan påvirke hvilke muligheter de ulike elementene i landskapet gir dem i form av affordances (Gibson, 2014). Denne begrensede erfaringen kan også ha påvirket hans forståelse av risikovurdering, risiko og hvilke faktorer som er med på å påvirke risikoen. I et evolusjonsteoretisk perspektiv vil risikomestring være sentralt for å undersøke risiko og spenning, og for å kunne klare å håndtere og mestre farer i alle stadier av livet (Sandseter et al, 2017, s. 58 - 59). Dette perspektivet kan gi en forståelse av hvordan informant c sin personlige erfaring med risiko kan ha gitt han bedre forutsetninger for tilrettelegging av slik type lek. Informant C mente at det var bedre å tilrettelegge for barnas omgivelser, som bidrar til at barna kan benytte seg av de affordansene som de ønsker.

6.1.2. Utfordringspedagogikk

Basert på den data vi har fått av informantene våre, har alle tre vært innom utfordringspedagogikk uten å direkte nevne det. Dette ser vi på hvilken holdning de har til risikolek og at de ønsker at barna skal lære nye ting gjennom å utfordre seg selv i lek. Siden de i praksis hadde utfordringspedagogisk tilnærming, var dette med på å sørge for at barna ikke ble skjermet for verdifulle opplevelser og læring gjennom risiko. Slik vi oppfatter dette gir pedagogikken de driver barna mulighet til å oppleve utfordringer,

usikkerhet og frykt, ta egne beslutninger og bli kjent med seg selv og sine omgivelser (Sandseter et al, 2017, s. 58).

Samtidig som informantene ønsket at barna skulle ha trygge rammer, var også fokuset på at de skulle bli utfordret. Slik vi tolket det er disse utfordringene basert på de individuelle forutsetningene og ferdighetene til barna. Risikofyllt lek er som oftest fysisk, og når barna oppsøker spenning gjennom kroppslige utfordringer i slik type lek gir det en viktig påvirkning i barnas fysiske og motoriske utvikling (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 51). Derfor vil en slik tilnærming til risikolek være positivt for barnas utvikling. Informant C forteller om når et barn gikk for langt ut på en plattform og falt ned, men også viktigheten av at barna skulle få lov til å utforske og prøve på nytt. Situasjoner som denne er med på å utfordre barna, og gir dem muligheten til å lære fra hva de erfarte. Det kan være utfordrende for noen å la barna prøve igjen etter at de har falt og slått seg. På den andre siden kan dette gi barna muligheten til å reflektere over hva eller hvorfor situasjonen skjedde, slik at de deretter kan mestre aktiviteten. Når barna opplever mestring i utfordrende aktiviteter, eller i situasjoner som de oppfatter som skumle vil dette styrke deres tro på egen kompetanse og ferdigheter. Barna får derfor selvtilliten og selvfølelsen som er nødvendig for å håndtere utfordringer (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 48). Dette viser noe av betydningen av å drive med utfordringspedagogikk i forbindelse med risikolek. En annen mulighet er at personalet også kan reflektere med barna etter noe har skjedd eller før en situasjon oppstår. Det er mulig å spørre barnet «Hva skjedde nå?» eller «Hva tror du gikk galt?» for å hjelpe barnet til å tenke over sine feilgrep. Hvis en ansatt ser et barn som holder på å gjøre noe som den ansatte mener kommer til å gå galt, kan en mulighet være å minne barnet på en lignende situasjon hvor det gikk galt slik at barna kan reflektere og vurdere situasjonen på en objektiv måte.

6.2. Utfordringer

Ut ifra de resultatene vi fikk fra informantintervjuene var det flere forskjellige momenter som gjorde det utfordrende å drive med risikolek.

6.2.1. Personalets grenser og holdninger

Informant A og B sier begge to at de ikke har diskutert eller snakket mye med resten av personalet i barnehagen rundt deres holdninger og grenser i forhold til risikofylt lek. De mener dette er en utfordring siden de har sett andre ansatte stanse risikofylte leker blant barna, som de ofte mener barna kunne ha fortsatt med. De påpeker begge to at den travle barnehagehverdagen gjør at de ofte ikke får diskutere dette temaet med personalet. De presiserer også at de glemmer eller ikke får muligheten til å ta opp disse hendelsene på møter i hverdagen siden det er viktigere elementer som tar plass. Informant C har ikke samme problemet som informant A og B. Han sier at selv om barnehagehverdagen er svært hektisk og travel, så får han muligheten til å snakke med personalet om de samme problemene som informant A og B nevner. Informant C sier at slike type samtaler ofte må ta plass der og da, siden risikofylt lek oppstår i her-og-nå situasjoner. Da ser han som regel at hvis de andre ansatte er ukomfortable med barnas lek så tar han over eller så diskuterer de leken der og da.

Slik vi tolker dette, mener vi at informant A og B har vært for opptatt i barnehagehverdagen, som har gjort at de ikke har tenkt på å diskutere personlige grenser og personalets holdninger i spesifikke risikosituasjoner. Hvis de hadde fått muligheten til å diskutere personlige grenser sammen med resten av personalet, kunne dette medført at personalet får en mer felles og presis forståelse av risiko (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 88). Informant A nevnte at de hadde husmøte hvor de snakket om utfordringer og diskuterte situasjoner sammen. Vi mener at et slikt møte kunne være en god mulighet for å snakke om personlige grenser. På den andre siden mener vi også, at slik som informant C sier, at å ta i bruk her-og-nå situasjoner da de oppstår kan bidra til god dialog om risikofylt lek og holdninger rundt dette. Gode dialoger og åpne diskusjoner kan bidra til bedre kommunikasjon, samarbeid og løsninger.

Gjennom intervjuene snakket informantene om noen av kategoriene Sandseter delte risikofylt lek inn i. Vi var blant annet innom lek med stor høyde, lek med stor fart, lek med farlige redskaper, lek nær farlige elementer og lek som innebærer kamp (Sandseter, 2007). Informant A snakker om klatremuligheter, svømming, boltrelek og bruk av bål plass. Informant B forteller om aking, klatrestativ og vann. Informant C forteller om spikking, boltrelek, klatring, bål og sjø. Den formen for risikofylt lek informant A og C finner mest

utfordrende er boltrelek. Informant A mener at «Det er vanskelig med lekeslossing, siden slåssing og slåing ikke er greit, men hva er greit da? Først og fremst er det ikke lov med dytting, slåing, kloring, riving i håret osv. Så lenge det ikke er vondt så er det ofte greit.» Han fortsetter med at personalet skal kjenne barna og vite hvem som har en sunn eller usunn tilnærming til slik type lek. Det er også viktig at begge parter er med på leken påpeker han. Informant C har en annen tilnærming. Han mener fordelene med boltrelek er at barna får kjenne på egen og hverandres styrke. Det han finner utfordrende er å finne en balanse mellom hva som er greit og ikke. Hvis man gir for mye lov til boltrelek kan det signalisere til barna at vold er akseptabelt. Det han ofte lar barna gjøre er å la dem bryte litt med ham eller at han holder dem nede og kiler dem. Dette gir barna muligheten til å kjenne på sine krefter der informant C føler at han har mer kontroll over situasjonen. Informant C syntes det er lettere å avslutte boltrelek fordi det ofte ender med at noen får vondt, og skal ta hevn. Vi mener at gode refleksjoner over hvorfor man holder på med en aktivitet er viktig for å forstå formålet og utfordringene. Derfor vil det å erstatte boltrelek med en aktivitet som er mer kontrollert, og har samme formål, være en måte å løse utfordringen på, uten å frarøve barna mulighet for læring.

6.2.2. Skjerming

Som nevnt tidligere har skjerming eller unngå-skade-etikk blitt mer og mer vanlig (Sandseter & Kvalnes, 2021, s. 86). Før vi gjorde undersøkelsen antok vi at en av hovedgrunnene til at barna skjermes fra risikofylt lek var faren for fysiske skader. Imidlertid viser resultatene våre at alle informantene våre var enige i at skader ikke var en stor utfordring. Det var ingen av dem som hadde erfart at noen hadde blitt alvorlig skadet i barnehagen, eller hatt skader som gjorde at de måtte endre praksisen. Informant B og C nevnte at noen av foreldrene skjermet barna hjemme noe som medførte at barna ble mer forsiktige i barnehagen. Informant B nevner at en del av barna ikke går på mye turer hjemme, og ofte kommer til barnehagen i vogn. Informant C nevner at barna kan bli påvirket av foreldrenes holdninger hjemmefra, for eksempel hvis foreldrene er redde for høyder. Vi er enige i det informant C sier om hvor viktig risikolek er. Det er mange aktiviteter som innebærer risiko, men hvis barna blir eksponert eller får erfaring med det, så lærer barna å vurdere graden av risiko. Slik vi ser det, er det vesentlig at vi følger med på de barna som ligger litt etter eller som kanskje trenger å kjenne litt på frykt og

usikkerhet i risikofylt lek, og støtte dem innenfor trygge rammer. Da kan vi unngå at det oppstår et paradoks, hvor denne skjermingen eller beskyttelsen av barna er med på å skape risiko for skade ved at barna kan utvikle dårligere motorikk og kan få en redusert mental utvikling (Sandseter og Kvalnes, 2021, s. 88).

6.2.3. Yrkeserfaring

Vi har nevnt at informant A og B synes barnehagehverdagen er travel, og at sånn vi tolker det har det bidratt til utfordringer med kommunikasjon og forståelse av hverandres grenser i forhold til risikofylt lek. Slik vi forstår det, kan begrenset yrkeserfaring også være en faktor som gjør barnehagehverdagen mer utfordrende. Informant A og B har mindre enn 5 år erfaring i arbeid som pedagog i barnehage. Utfra informasjonen de ga oss, tolker vi det som at de fortsatt holder på å sette seg inn i barnehagehverdagens rutiner. Dette medfører at mye av fokuset deres rettes mot rutiner i barnehagehverdagen, ledelse av avdeling, møter og planer for avdelingen og liknende. Informant C har jobbet lenge i samme barnehage og har mer enn 10 år erfaring som pedagog. Han sier selv at de ikke har noen særlige utfordringer i forhold til risikofylt lek.

Vi tolker det som veldig naturlig at når du ikke har vært i et yrke lenge så blir det mer travelt, og da blir ofte hovedfokuset å holde gode rutiner, å komme seg gjennom barnehagehverdagen, og ta opp de viktigste problemene på avdelingsmøter. Ut ifra den dataen informantene har gitt oss forstår vi det slik at det ikke er mangel på pedagogisk tankegang rundt risikolek og tilrettelegging av dette. Informantene er klare over at barna skal få kjenne på risiko, det å skade seg og lære av dette. Vi ser dette utfra hvordan de legger til rette for leker, der lekene ofte har et tilfeldig element av risiko.

7. Avslutning

I løpet av oppgaven har vi inkludert teori vi mener er relevant for problemstillingen, og drøftet muligheter og utfordringer informantene rapporterte. Det er viktig å presisere at vi ikke har nok data for å komme med noen bastante påstander, men at vi likevel har kommet frem til interessante funn, som har vært spennende å diskutere. Informantene våre hadde en ganske lik tilnærming i forhold til hvilke holdninger de hadde rundt tematikken. Både informant A, B og C sa at de ønsket å utfordre barna innenfor trygge rammer, på barna

sine egne premisser. Informant C hadde mer erfaring som pedagog, og hadde mer personlig erfaring med risikolek enn informant A og C. Dette kan ha utgjort en forskjell i affordances personalet kunne oppfatte i barnehagen eller i nærområdet. Alle informantene hadde en utfordringspedagogisk tilnærming, hvor mye av fokuset ligger i at barna skal bli utfordret gjennom frykt for risiko og fysisk aktivitet. Som eksempel mente Informant C at hvis et barn går litt for langt på en plattning og faller ned, skal barnet få lov til å prøve igjen for å lære av egen erfaring.

Informant A og B hadde ikke diskutert med personalet omkring personlige grenser på grunn av barnehagens hektiske hverdag. Informant C var opptatt av å diskutere personlige grenser i her-og-nå situasjoner. Disse forskjellene kan være knyttet til hvor lang erfaring pedagogene har. Informant A fortalte at de hadde husmøter for å diskutere utfordringer. Her mener vi også det er en mulighet å drøfte omkring personlige grenser.

Informantene snakket om de fleste av Sandseter sine kategorier for risikofylt lek (Sandseter, 2007). Den formen for risikolek de fant mest utfordrende var boltrelek.

Informant A mente at personalet skal kjenne barna og vite om barna har en sunn tilnærming eller ikke. Det er også viktig at begge parter er med på leken. Informant C mener boltrelek lar barna kjenne på sin egen og hverandres styrke, men sier også at det kan være utfordrende å finne en balanse mellom hva som er greit og ikke. Han prøvde å finne alternative aktiviteter som hadde samme formål, men som han hadde mer kontroll over. Unngå-skade-etikk eller skjerming har blitt vanligere, og vi fant ut at skader ikke var en utfordring for våre informanter. Ifølge informant B og C var det tilfeller der barn ble skjermet hjemme som kan ha påvirket dem til å bli mer forsiktige og redde. Derfor kan det være viktig å gi barna som henger etter støtte innenfor trygge rammer, slik at vi unngår et skjermingsparadoks.

Vi mener at yrkeserfaring kan være en faktor som påvirker «vanskelighetsgraden» og hvor utfordrende det kan være å håndtere risikolek i rollen som pedagog. Informant A og B hadde mindre enn 5 års erfaring og opplevde barnehagehverdagen som hektisk. Derfor vil det også være utfordrende å gjøre tilpasninger når mye av fokuset er rettet mot rutinene, og at mye av utfordringene og samtalene kun blir tatt opp på møter. Informant C opplevde mindre utfordringer, noe som kan være knyttet til hans 10 år lange erfaring. Vi mener det er vanlig å bruke tid på å løse utfordringene i barnehagehverdagen og derfor vil erfaring

være en vesentlig faktor som påvirker løsningsevnen. Informantene tilrettelegger for risikolek ved å gi barna varierte erfaringer som kan ha et tilfeldig element av risiko i seg.

Ut fra våre data kan vi konkludere med at personlig erfaring, yrkeserfaring, holdninger og tilnærming er vesentlige faktorer som er med på å påvirke mulighetene og utfordringene knyttet til risikofyllt lek.

8. Litteraturliste

Chong, I., & Proctor, R. W. (2020). On the Evolution of a Radical Concept: Affordances According to Gibson and Their Subsequent Use and Development. *Perspectives on Psychological Science*, 15(1), 117–132. <https://doi.org/10.1177/1745691619868207>

Christoffersen, L & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.

Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg). Gyldendal.

Ellen Beate Hansen Sandseter (2007) Categorising risky play—how can we identify risk-taking in children's play?, *European Early Childhood Education Research Journal*, 15:2, 237-252, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13502930701321733?scroll=top&needAccess=true&role=tab>

Gibson, J.J. (2014). *The Ecological Approach to Visual Perception: Classic Edition* (1st ed.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781315740218>

Kleppe, Rasmus & Melhuish, Edward & Sandseter, Ellen Beate Hansen. (2017). Identifying and characterizing risky play in the age one-to-three years. *European Early Childhood Education Research Journal*. 25. 1-16. DOI:[10.1080/1350293X.2017.1308163](https://doi.org/10.1080/1350293X.2017.1308163) (PDF) [Identifying and characterizing risky play in the age one-to-three years](#)

Rasmus Kleppe (2018) Characteristics of staff–child interaction in 1–3-year-olds' risky play in early childhood education and care, *Early Child Development and Care*, 188:10, 1487-1501, DOI:[10.1080/03004430.2016.1273909](https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1273909) [Characteristics of staff–child interaction in 1–3-year-olds' risky play in early childhood education and care](#)

Sando, O.J., Kleppe, R. & Sandseter, E.B.H. Risky Play and Children's Well-Being, Involvement and Physical Activity. *Child Ind Res* 14, 1435–1451 (2021). <https://doi.org/10.1007/s12187-021-09804-5>

Sandseter, E. B. H. (2010, mai). *Skremmende morsomt*. Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse. https://www.researchgate.net/publication/236986868_Scaryfunny_-_A_qualitative_study_of_risky_play_among_preschool_children

Sandseter, E. B. H., & Kennair, L. E. O. (2011). Children's Risky Play from an Evolutionary Perspective: The Anti-Phobic Effects of Thrilling Experiences. *Evolutionary Psychology*, 9(2). <https://doi.org/10.1177/147470491100900212>

Sandseter, Hagen & Moser. (2018). *Kroppslighet i Barnehagen* (utg 3). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Sandseter, Kvalnes. (2021). *Risikofylt lek en etisk utfordring*. Universitetsforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Udir. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Vedlegg

Intervjuguide (Vedlegg 1)

I rammeplanen står det at barn skal oppleve å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer. Vi ønsker å finne ut av hvilke muligheter, utfordringer og erfaringer dere har i forhold til risikolek.

1. Hva forbinder du med begrepet risikolek/risikofylt lek?
2. Hva legger du i begrepet risiko i denne sammenheng?
3. Ser dere mye risikolek i barnehagen? I hvilke sammenhenger ser dere denne typen lek? Ute, inne, på tur, i skogen osv. Hvordan starter risikoleken? Opplever du at det er store individuelle forskjeller på barna i forhold til risikolek? Hvem tør hva, hvem mestrer hva?
4. Hva tenker du om risikolek? Har du en positiv eller negativ tilnærming?
5. Har dere opplevd noen skader i forbindelse med risikolek? Hvilke typer skader har du sett i forhold til risikolek? Hva er det verste/ Hva er det vanligste?

(beinbrudd/hjernerystelse) (Skrubbsår, kutt). Hvordan har dette påvirket praksisen i barnehagen?

6. Har du opplevd noen utfordringer i forhold til risikofylt lek? Hvilke typer utfordringer har dere opplevd? Har det vært utfordringer med foreldresamarbeid, forskjellige holdninger og grenser blant personalet. Hvordan løste dere disse problemene? Hvordan jobber dere med skeptiske foreldre? Hvordan finne balanse mellom risiko og sikkerhet? Finner dere ansvaret over barna utfordrende med tanke på risikolek?

7. Hvilke muligheter for risikolek har dere i barnehagen og nærområdet? (Uteområdet i barnehagen og nærområdet rundt barnehagen for eksempel skog eller strand/sjøområdet). Ser dere noen sammenheng på typer risikoleker barna holder på med i forhold til årstider for eksempel aking?

8. Tilrettelegger dere for risikolek i barnehagen eller lar dere barna finne ut av det selv? Hvordan tilrettelegger dere for risikolek?

9. Hvor setter du grensen i forhold til risikofylt lek? Er dette noe dere snakker om blant personalet eller er det basert på personlige grenser. Hvor ville du stoppet barna i forhold til hva de har lov eller ikke lov til å holde på med?

10. Tenker du at det er viktig å drive med risikolek? Hvorfor? Hva mener du risikofylt lek kan bidra til? Hva mener du med å bidra? (Bidra til økt risikovurdering, motorisk utvikling, sosial kompetanse, grensesetting og mestring)

11. Hva vil du si er den voksnes rolle i barns risikolek?

12. Hva er din personlige tilknytning til risikolek? Har du holdt på med risikolek da du var barn? Hva type leker husker du? Hvordan forholdt de voksne seg til deg når du holdt på med risikolek?

13. Hva gjør dere hvis et barn tøyser grensene deres i forhold til risikofylt lek, for eksempel begynner å klatre veldig høyt opp i et tre?

14. **Hvis personalet ikke sier noe relevant om de forskjellige kategoriene innen risikolek:** Opplever dere lekeslåssing i barnehagen? utfordringer på dette. Ting du kanskje ikke regner som risikolek kan være risikolek (lek med risiko for å bli borte og boltrelek).

Samtykkeskjema (Vedlegg 2)

Vil du bli intervjuet til en bacheloroppgave om risikolek?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få innsikt i hvilke muligheter og utfordringer personalet erfarer i forhold til risikofylt lek.

I dette skrevet gis du informasjon om prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi ønsker å forske på personalets erfaring, kunnskap og holdninger rundt risikofylt lek. Hvordan det blir tilrettelagt og hvilke utfordringer som oppstår.

Intervjuet vil vare i maks 60 minutter. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave.

Problemstillingen for prosjektet mitt er: Hvilke muligheter og utfordringer erfarer personalet i forhold til risikofylt lek.

I intervjuet ønsker vi å spørre deg om følgende tema:

- Risikofylt lek
- Risiko
- Foreldresamarbeid
- Turer
- Barnehagens uteområde

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta pga. din stilling som barnehagelærer / styrer /ansatt i barnehage.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på ett intervju. Intervjuet vil vare i maks 1 time. Intervjuet vil ta for seg spørsmål om hva dine tanker som barnehagelærer.

Jeg skriver denne oppgaven sammen med min medstudent Jakob Andreas Grimstad, han blir med for hjelpe til med intervjuprosessen og vil ta notater av det vi snakker om.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være meg som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på min datamaskin, og vil bli slettet etter at prosjektet er avsluttet.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.06.2023. Ved prosjektslutt vil alle personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger, Institutt for barnehagelærerutdanning, ved student Sander Fossen og Jakob Andreas Grimstad
- email: Privat mail:
- email: Privat mail:

Med vennlig hilsen Sander og Jakob.

Denne originalen gis til studenten, som tar vare på den. Informanten har mottatt en kopi av informasjonsskrivet i epost i forkant av intervjuet.

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt og forstått informasjon om deltagelse i prosjektet **Muligheter og utfordringer med risikofylt lek** og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 01.06.2022.

Prosjektdeltakers navn med blokkbokstaver:

.....

.....
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Kandidatnr: 5026 & 5088